

Zakres przedmiotowy środka karnego zakazu wstępu na imprezę masową w Kodeksie karnym

SŁAWOMIR JOACHIMIAK*

STRESZCZENIE

W niniejszym artykule omówiono zakres przedmiotowy środka karnego zakazu wstępu na imprezę masową uregulowanego w kodeksie karnym. Wyjaśniono najpierw warunki orzeczenia tego środka karnego, a następnie poruszono problematyczne zagadnienia co do sposobu jego orzekania. Autor przedstawia własne stanowisko odnośnie do sposobu określania rodzaju imprez masowych objętych zakazem, ich zasięgu terytorialnego, z wyszczególnieniem prostego oraz złożonego zakazu wstępu na imprezę masową. Artykuł w szczególności próbuje wyjaśnić pojęcie meczu piłki nożnej, jako szczególnego rodzaju imprezy masowej, oraz pojęcia przebywania i stawiennictwa w określonym miejscu, w rozumieniu art. 41b k.k.

Słowa kluczowe: środek karny, impreza masowa, zakaz wstępu na imprezę masową

Podjmując problematykę zakresu przedmiotowego obowiązywania środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową, warto przywrócić się najpierw uzasadnieniu wprowadzenia tej regulacji do kodeksu karnego¹, co umożliwi poznanie założeń, jakimi kierował się ustawodawca, wprowadzając ten środek prawnokarnej reakcji na przestępstwo, a co za tym idzie – ułatwi wyjaśnienie podjętego problemu badawczego. W uzasadnieniu projektu ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych² wskazano, że celem regulacji było zapewnienie porządku i bezpieczeństwa publicznego podczas imprez masowych,

* Dr Sławomir Joachimiak, asesor Prokuratury Rejonowej w Ostrowie Wielkopolskim.

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny; Dz. U. z 2018 r., poz. 1600, ze zm.; dalej: k.k.

² Dz. U. z 2009 r., nr 62, poz. 504, ze zm.; t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1870, ze zm.; dalej: u.b.i.m.

a w szczególności meczów piłki nożnej³. Jednym z kluczowych założeń projektu było wprowadzenie środka karnego w formie zakazu wstępu na imprezę masową, który miał powstrzymać przed uczestnictwem w imprezach masowych, zwłaszcza masowych imprezach sportowych oraz meczach piłki nożnej, osób, które swoim zachowaniem stworzyły zagrożenie dla bezpieczeństwa i przebiegu imprezy masowej⁴. Dalej z uzasadnienia wynika, iż poprzednio obowiązujące rozwiązania przyjęte w zakresie prawa wykroczeń okazały się niewystraszające w swojej prewencyjnej funkcji, o czym miały świadczyć zajścia, do których doszło w trakcie niektórych imprez masowych, zwłaszcza meczów piłki nożnej⁵.

Zakres obowiązywania środka karnego w postaci zakazu wstępu na imprezę masową, uregulowany w art. 41b § 1-8 k.k., jest zagadnieniem niejednoznacznym. Już sama nazwa – zakaz wstępu na „imprezę masową” – może być myląca, bo sugerująca zakaz wstępu na jedną tylko imprezę. Ewentualne wątpliwości rozwiewa kolejna jednostka redakcyjna, wyjaśniająca, iż „zakaz wstępu na imprezę masową” obejmuje wszelkie imprezy masowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz mecze piłki nożnej rozgrywane przez polską kadrę narodową lub polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej⁶. Ze wskazania tego wynika zatem, że *de facto* środek karny w postaci zakazu wstępu na imprezę masową obejmuje zakaz wstępu na wyżej wymienione imprezy masowe. Potwierdzeniem takiego rozumienia jest treść przepisu art. 43 § 1 *in fine* k.k., która wskazuje, że ten środek karny orzeka się w latach, od 2 do 6 lat, co wyklucza możliwość orzeczenia zakazu wstępu na określoną imprezę, z podaniem jej terminu⁷. Zbyt daleko idące wydaje się stwierdzenie, iż podstawą orzeczenia zakazu z art. 41b k.k. jest skazanie za każde przestępstwo, przy popełnieniu którego zachowanie sprawcy wykazało, że jego udział w imprezach masowych zagraża istotnym dobrom chronionym prawem⁸. Literalne brzmienie przepisu wskazuje, iż fakultatywnie, gdyż taki co do zasady

³ Zob. Uzasadnienie projektu ustawy, VI kadencja, druk sejmowy nr 1074.

⁴ Zob. *ibidem*. Por. też M. Melezini, A. Sakowicz, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową w systemie prawa karnego*, Archiwum Kryminologii 2010, t. XXXII, Warszawa 2011, s. 249, 252.

⁵ Zob. Uzasadnienie projektu ustawy, VI kadencja, druk sejmowy nr 1074.

⁶ Por. W. Wróbel, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową*, [w:] *System prawa karnego. Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, t. 6, M. Melezini (red.), Warszawa 2016, s. 642, z zastrzeżeniem obowiązku konkretyzacji w wyroku charakteru imprez masowych objętych zakazem; D. Szeleszczuk, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2018, s. 399.

⁷ Por. R.A. Stefański, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową*, Prokuratura i Prawo 2010, nr 1-2, s. 281; M. Melezini, A. Sakowicz, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 264; D. Szeleszczuk, [w:] *Kodeks karny...*, s. 399.

⁸ Tak W. Zalewski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1-116*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2017, s. 692.

charakter ma ten środek kary⁹, sąd może orzec zakaz wstępu na imprezę masową, jeżeli przestępstwo zostało popełnione w związku z taką imprezą lub w razie skazania za występki o charakterze chuligańskim. Pierwszą podstawą orzeczenia zakazu jest związek pomiędzy popełnieniem przestępstwa a imprezą masową. Należy go rozumieć w ten sposób, że zachodzi w sytuacji, gdy popełnione przestępstwo pozostaje w faktycznym związku z imprezą masową, na przykład popełnione zostało w jej trakcie lub szerzej w związku z jej zorganizowaniem¹⁰. Ustawodawca używając ogólnego określenia „w związku z imprezą masową”, nie zawęży jego rozumienia, pozostawiając pole do szerokiej interpretacji. Drugim przypadkiem fakultatywnego orzeczenia zakazu jest skazanie za występki o charakterze chuligańskim, co należy rozumieć w sposób formalny, jako wyczerpanie przez sprawcę znamion występku o takim charakterze, zawartych w art. 115 § 21 k.k.¹¹. Powinno to znaleźć odzwierciedlenie w podstawie wymiaru kary, którą w takiej sytuacji stanowi przepis art. 57a § 1 k.k.¹². Użycie alternatywy łącznej (nierozłącznej, zwykłej) „lub” wskazuje, że dla ziszczenia się warunku z art. 41b § 1 *in principio* k.k. wystraczające jest spełnienie jednego z wyżej wskazanych warunków, czyli popełnienie przestępstwa w związku z imprezą masową lub skazanie za występki o charakterze chuligańskim, chociaż

⁹ Za wyjątkami wskazanymi w art. 41b § 1 zd. 2 k.k. oraz w art. 41b § 4 k.k., który mówi, iż sąd orzeka zakaz wstępu na imprezę masową i obowiązek określony w § 3, w razie ponownego skazania sprawcy za przestępstwo popełnione w związku z imprezą masową. Por. R.A. Stefański, Środek karny zakazu wstępu..., s. 283-284; M. Szewczyk, W. Górski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. I, W. Wróbel, A. Zoll (red.), Warszawa 2016, s. 806; W. Zalewski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 690; wyrok SN z 10.10.2017 r., IV k.k. 91/17, Legalis.

¹⁰ Por. pogląd Z. Sienkiewicza, że przestępstwo to nie musi być popełnione w czasie trwania imprezy masowej, Z. Sienkiewicz, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red.), Warszawa 2010, s. 168 oraz M. Licznarskiego, że ocenie w tej sytuacji podlegają: miejsce czynu, jego czas, osoba sprawcy i ewentualnie pokrzywdzonego, ich uczestnictwo lub zamiar uczestnictwa w imprezie masowej, M. Licznarski, Środek karny zakazu wstępu na imprezy masowe, *Prokuratura i Prawo* 2012, nr 5, s. 55. Por. też K. Kaczmarczyk-Kłak, *Zakaz wstępu na imprezę masową a Konstytucja RP*, [w:] *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, M. Kopiec (red.), Lublin 2012, s. 91; wyrok SN z 25.01.2012 r., II KK 264/11, OSNKW 2012, nr 4, poz. 43; M. Szewczyk, W. Górski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 805.

¹¹ Przepis ten stanowi, iż „(...) występkiem o charakterze chuligańskim jest występki polegający na umyślnym zamachu na zdrowie, na wolność, na cześć lub nietykalność cielesną, na bezpieczeństwo powszechne, na działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, na porządek publiczny, albo na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu lub czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy, jeżeli sprawca działa publicznie i bez powodu albo z oczywistie błahego powodu, okazując przez to rażące lekceważenie porządku prawnego”.

¹² Z uwagi na obligatoryjne nadzwyczajne obostrzenie kary. Por. A. Marek, *Powrót chuligańskiego charakteru czynu w prawie karnym*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, K. Krajewski (red.), Warszawa 2007, s. 101; wyrok SN z 5.06.2012 r., II KK 280/11, Legalis; postanowienie SA w Rzeszowie z 20.12.2012 r., II AKa 110/12, Legalis.

dopuszczalne jest oczywiście spełnienie obydwu warunków łącznie¹³. *Prima facie* skazanie za występki o charakterze chuligańskim, jako podstawa stosowania zakazu wstępu na imprezę masową, wydawałoby się nieuzasadnione ze względu na brak związku pomiędzy tego rodzaju czynami, biorąc pod uwagę cele, jakie omawiana instytucja ma do zrealizowania, gdyby nie kolejny wymóg fakultatywnego orzeczenia tego środka karnego, tj. wymaganie, by udział sprawcy w imprezach masowych zagrażał dobrom chronionym prawem¹⁴. Jak już zasygnalizowano, wymóg ten należy potraktować jako warunek dodatkowy (a nie podstawowy), a zarazem konieczny możliwości zastosowania omawianego środka karnego¹⁵. Wnioskować to można ze sformułowania: „(...) jeżeli przestępstwo zostało popełnione w związku z taką imprezą lub w razie skazania za występki o charakterze chuligańskim, a udział sprawcy w imprezach masowych zagraża dobrom chronionym prawem. Spójnik „a” jest w tym wyrażeniu równoważny spójnikom „i”, „oraz”, tworząc koniunkcję¹⁶. Stwarzanie zagrożenia dla dóbr chronionych prawem interpretuje się szeroko, jako zagrożenie dla jakiegokolwiek dobra (każdego z osobna) podlegającego ochronie prawnej¹⁷, słusznie przy tym zauważając, iż dla spełnienia tej przesłanki wymagane jest dokonanie oceny w zakresie prognozy kryminologicznej w stosunku do danej osoby¹⁸, tj. możliwości naruszenia przez nią porządku prawnego w przyszłości.

Wspomniano już, iż zakaz wstępu na imprezę masową obejmuje wszelkie imprezy masowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz mecze piłki nożnej rozgrywane przez polską kadrę narodową lub polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Zakres terytorialny stosowania tego środka karnego obejmuje zatem, co do zasady, całe terytorium Polski¹⁹, rozumiane w myśl art. 5 k.k., a więc terytorium wyznaczone granicami lądowymi na podstawie traktatów międzynarodowych z sąsiadami²⁰. Nie stosuje się go natomiast na polskim statku wodnym lub powietrznym, których wspomniany przepis nie zalicza do terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, a traktuje je jako oddzielne, dodatkowe miejsce stosowania polskiej

¹³ Por. W. Wolter, M. Lipczyńska, *Elementy logiki*, Warszawa-Wrocław 1973, s. 82-83.

¹⁴ Por. M. Szewczyk, W. Górski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 805.

¹⁵ Por. *ibidem*.

¹⁶ Por. W. Wolter, M. Lipczyńska, *Elementy logiki...*, s. 81.

¹⁷ Por. postanowienie SN z 5.12.2012 r., III KK 113/12, Lex nr 1252709; A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, V. Konarska-Wrzošek (red.), Warszawa 2016, s. 284; M. Szewczyk, W. Górski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 804.

¹⁸ Zob. M. Licznarski, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 55.

¹⁹ Por. wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 453/11, Lex nr 1226719; D. Szeleszczuk, [w:] *Kodeks karny...*, s. 400.

²⁰ Szerzej zob. J. Warylewski, *Prawo karne. Część ogólna*, Warszawa 2015, s. 159-161; Ł. Pohl, *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2015, s. 80; L. Gardocki, *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 41.

ustawy karnej²¹. W przypadku szczególnego rodzaju imprez masowych, jakimi są mecze piłki nożnej, wyróżnionych również w uzasadnieniu do projektu ustawy, a których bezpieczeństwo było głównym motywem powstania ustawy ze względu na szczególne zagrożenie, jakie dla porządku i bezpieczeństwa publicznego stwarza ta kategoria imprez masowych, ustalono szczególne zasady terytorialnego obowiązywania zakazu. Wskazano bowiem, iż przedmiotowy środek karny obowiązuje osobę, wobec której go orzeczono, również poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, obejmując jednak tylko mecze piłki nożnej rozgrywane przez polską kadrę narodową lub polski klub sportowy, a zatem z wyłączeniem innego rodzaju imprez masowych²². Zakaz poza terytorium Polski obowiązuje zatem w zakresie jednej wspomnianej dyscypliny sportu. Nasuwa się w związku z tym pytanie, czy dla obowiązywania zakazu wstępu na imprezę masową poza granicami kraju konieczne jest rozgrywanie meczu piłki nożnej przez kadrę lub klub sportowy na obiekcie spełniającym warunki wskazane w art. 3 pkt 4 u.b.i.m.²³. Sytuacja rozgrywania meczu przez polski klub albo kadrę na mniejszym obiekcie i tak jawi się jako mało prawdopodobna, aczkolwiek nie można jej stanowczo wykluczyć. Wydaje się, że odpowiedź na postawione pytanie powinna być twierdząca, biorąc pod uwagę treść unormowania art. 41b § 2 k.k. w zw. z art. 3 pkt 4 u.b.i.m. Przemawia za tym rozumieniem także cel ustawy, jakim jest zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa imprez masowych na dużych obiektach, przeznaczonych dla większej, szczegółowo określonej w u.b.i.m., liczby osób. Niebezpieczeństwo, co naturalne, maleje wraz ze zmniejszeniem liczby uczestników danej imprezy. Ustawodawca uznał, że szczególnym rygorom, w tym w zakresie reglamentacji uczestników, powinny podlegać największe z nich.

Analizy wymaga szczególnego rodzaju impreza masowa, jaką jest mecz piłki nożnej. Wyjaśnienie należytego rozumienia tego sformułowania pozostaje w ścisłym związku z przedmiotem opracowania. Zastanawiać może bowiem, czy pod pojęciem meczu piłki nożnej należy rozumieć wszelkie współzawodnictwo sportowe tego rodzaju zorganizowane na obiekcie wymienionym w art. 3 pkt 4

²¹ Dlatego wyróżnia się obok zasady terytorialności również zasadę flagi albo bandery, por. J. Warylewski, *Prawo karne...*, s. 159.

²² Jak chociażby mecze piłki nożnej innych kadr narodowych czy zagranicznych klubów sportowych. Por. R.A. Stefański, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 282. Por. też N. Kłaczyńska, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz*, J. Giezek (red.), Warszawa 2012, s. 326; wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 451/11, Lex nr 1220870; A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 281.

²³ Art. 3 pkt 4 u.b.i.m. stanowi, że w myśl ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych przez mecz piłki nożnej należy rozumieć masową imprezę sportową mającą na celu współzawodnictwo w dyscyplinie piłki nożnej, organizowaną na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępnionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000.

u.b.i.m., czy też tylko mecze zorganizowane pod auspicjami Polskiego Związku Piłki Nożnej, względnie innych (wojewódzkich) związków piłki nożnej, zawarte w u.b.i.m. Kwestii tej w sposób wyraźny nie przesądza definicja legalna meczu piłki nożnej, wskazująca jedynie, że należy przez nią rozumieć masową imprezę sportową mającą na celu współzawodnictwo w dyscyplinie, jaką jest piłka nożna, organizowaną na stadionie lub w innym obiekcie sportowym, na którym liczba udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób ustalona jest zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej i wynosi nie mniej niż 1000 (art. 3 pkt 4 u.b.i.m.). Wskazówki co do interpretacji może udzielić treść rozdziału 3 tej ustawy pt. „Bezpieczeństwo meczu piłki nożnej”. Wskazuje się w nim m.in. wymagania stawiane organizatorom meczu piłki nożnej w rozgrywkach najwyższych ligowych klas rozgrywkowych w zakresie identyfikacji osób, zasady sprzedaży biletów wstępu lub innych dokumentów uprawniających do przebywania na meczu danej osoby, w tym umieszczania numeru miejsca, którego dotyczy bilet. Określa poza tym wymagania techniczne stawiane przy budowie stadionów piłkarskich, umożliwia też stosowanie przez organizatora zakazu klubowego. Wyliczone zagadnienia przekonują, że w zakresie pojęcia mecz piłki nożnej rozumie się jedynie wspomniane rozgrywki organizowane pod auspicjami Polskiego Związku Piłki Nożnej oraz innych (wojewódzkich) związków piłki nożnej. Innego rodzaju współzawodnictwo w zakresie piłki nożnej (mecze zorganizowane charytatywnie, rekreacyjnie itp.) potraktować można jedynie jako masową imprezę sportową mającą na celu popularyzowanie kultury fizycznej, pod warunkiem zorganizowania w obiekcie wymienionym w ustawie²⁴.

Z wyżej przedstawionym zagadnieniem wiąże się problem określenia kategorii imprez masowych w przypadku tzw. złożonego zakazu wstępu na imprezę masową unormowanego w przepisach art. 41b § 3, 5 i 7 k.k. (*interdictio multiplex*²⁵). W myśl art. 41 § 2 k.k., zakaz wstępu na imprezę masową – co do zasady – dotyczy wszystkich imprez (tzw. prosty zakaz wstępu na imprezę masową, *interdictio simplex*²⁶),

²⁴ Tj. stadionie lub w innym obiekcie niebędącym budynkiem, na którym liczba udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób, ustalona zgodnie z przepisami prawa budowlanego oraz przepisami dotyczącymi ochrony przeciwpożarowej, wynosi nie mniej niż 1000, a w przypadku hali sportowej lub innego budynku umożliwiającego przeprowadzenie imprezy masowej – nie mniej niż 300, albo terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, na którym liczba udostępniionych przez organizatora miejsc dla osób wynosi nie mniej niż 1000 – art. 3 ust. 3 lit. a i b u.b.i.m.

²⁵ Por. M. Licznarski, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 57; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), Warszawa 2017, s. 377; S. Joachimiak, *Pojęcie zakazu wstępu na imprezę masową a zasady prawidłowe legislacji*, *Palestra* 2018, nr 9, s. 49, 53.

²⁶ Por. M. Licznarski, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 57; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 377. Mowa jest również o tzw. zintegrowanym charakterze zakazu, por. wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 451/11 Lex nr 1220870; wyrok SN z 3.12.2012 r., III KK 14/12, Lex nr 1232830.

a zatem wyłączona jest możliwość wskazywania przez sąd imprez masowych określonego rodzaju, których będzie dotyczył zakaz²⁷. Biorąc pod uwagę przedmiot pracy, zwrócić uwagę trzeba na błędny pogląd wskazujący, iż orzekając tzw. prosty zakaz wstępu na imprezę masową, a zatem uregulowany w przepisie art. 41b § 1 k.k., sąd jest zobligowany do uściślenia zakresu terytorialnego oraz rodzajów imprez nim objętych²⁸. Wynikać to ma ze wskazań zawartych w art. 41b § 3 i 8 k.k. Pierwszy z wymienionych przepisów stanowi, że „(...) orzekając zakaz wstępu na imprezę masową za czyn popełniony w związku z masową imprezą sportową, sąd może orzec obowiązek przebywania skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego”. Należy się zgodzić z omawianym poglądem w tej części, w której stanowi, iż zwrot: „w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem” obliguje sąd do uszczegółowienia o jakiego rodzaju imprezy masowe chodzi, jednak wbrew dalszym twierdzeniom jego autorki, musi to jednak nastąpić jedynie w przypadku zastosowania tego szczególnego w stosunku do art. 41b § 1 k.k. przepisu, a nie za każdym razem, gdy sąd korzysta z tej fakultatywnej co do zasady instytucji prawa karnego²⁹. Ustawodawca wskazuje zresztą wyraźnie w omawianym przepisie, iż „orzekając zakaz”, a zatem w razie podjęcia decyzji o orzeczeniu tego środka, „sąd może”, a zatem nie musi, orzec obowiązku przebywania skazanego w trakcie trwania niektórych imprez objętych zakazem (a zatem wybranych z ogólnego katalogu imprez, do których odnosi się orzeczony zakaz), w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego³⁰. Stwierdzić również trzeba, że „bezpośredni wymóg szczegółowego określenia imprez masowych objętych zakazem ustawodawca zamieścił w art. 41b § 8 k.k.”. Dodać do tego należy, że przepis ten stosuje się jedynie do tzw. złożonego zakazu wstępu na imprezę masową,

²⁷ Zakaz dyferencjacji imprez – zob. R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), Warszawa 2015, s. 340; odmiennie W. Wróbel, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową...*, s. 642, z zastrzeżeniem obowiązku konkretyzacji w wyroku charakteru imprez masowych objętych zakazem; S. Joachimiak, *Pojęcie zakazu wstępu...*, s. 49.

²⁸ Zob. A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 277, 281. Por też pogląd W. Wróbla o istnieniu obowiązku konkretyzacji w wyroku charakteru imprez masowych objętych zakazem, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową...*, s. 642; odmiennie N. Kłaczyńska, [w:] *Kodeks karny...*; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 378; D. Szeleszczuk, [w:] *Kodeks karny...*, s. 400.

²⁹ Por. pogląd, iż monitorowanie oraz nakaz przebywania we wskazanych miejscach mają charakter odrębny i nie są immanentnie związane z zakazem, M. Szewczyk, W. Górowski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 807. Tamże również o fakultatywnym charakterze instytucji z art. 41b § 3 k.k.

³⁰ Por. M. Królikowski, R. Zawłocki, *Prawo karne*, Warszawa 2015, s. 357; Ł. Pohl, *Prawo karne. Wykład...*, s. 383; J. Warylewski, *Prawo karne...*, s. 459; M. Szewczyk, W. Górowski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 807.

wskazanego w art. 41b § 3, 5 lub 7 k.k. Omawiany kontrowersyjny pogląd błędnie również interpretuje art. 41b § 2 k.k.³¹, jako jedynie doprecyzowanie zakresu przedmiotowego środka karnego³², a już nie jako sposób określenia w wyroku rodzaju imprez masowych objętych zakazem. Treść tego przepisu nie upoważnia bowiem, w przypadku orzekania zakazu na podstawie art. 41b § 1 k.k., do wyszczególnienia ze wskazanych tam przez ustawodawcę *wszelkich* [podkr. moje] imprez, jedynie ich określonej kategorii. Wymienione przepisy art. 41b § 1, 2, 3 i 8 k.k. należy interpretować, uwzględniając również dyrektywy wykładni systemowej i funkcjonalnej, bazując na sposobie uporządkowania poszczególnych paragrafów art. 41b k.k. Jak już zatem wspomniano, w pierwszym paragrafie wskazano podstawy do orzeczenia tego środka karnego. Wyjaśniając w kolejnej jednostce redakcyjnej zakres zastosowania zakazu wstępu na imprezę masową, wskazano, iż obejmuje on wszelkie imprezy masowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz mecze piłki nożnej rozgrywane przez polską kadrę narodową lub polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 41b § 2 k.k.).

Wymienione przepisy art. 41b § 3, 5 i 7 k.k. obejmują oprócz zakazu prostego wstępu na wszelkie imprezy masowe w myśl art. 41b § 2 k.k. również dodatkowe obostrzenia (stąd tzw. złożoność zakazu), orzekane alternatywnie, w postaci obowiązku przebywania skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego (art. 41b § 3 k.k.) albo z obowiązkiem stawiennictwa skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania skazanego, komendanta powiatowego, rejonowego lub miejskiego Policji (art. 41b § 5 k.k.). Jeżeli z okoliczności wynika, że wykonanie obowiązku przebywania skazanego w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym miejscu jest niemożliwe lub jego orzeczenie jest oczywiście niecelowe, w miejsce tego obowiązku orzeka się obowiązek stawiennictwa skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania skazanego, komendanta powiatowego, rejonowego lub miejskiego Policji (art. 41b § 7 k.k.). Godne odnotowania jest, iż wyżej wskazane obowiązki orzeczone mogą być jedynie w razie skazania za przestępstwo popełnione w związku z masową imprezą sportową (art. 41b § 3 *in principio*

³¹ Przepis ten stanowi, że: „Zakaz wstępu na imprezę masową obejmuje wszelkie imprezy masowe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz mecze piłki nożnej rozgrywane przez polską kadrę narodową lub polski klub sportowy poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”.

³² Zob. A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*..., s. 277.

k.k.)³³, a zatem, co do zasady, nie można orzec zakazu złożonego w razie skazania za występki o charakterze chuligańskim oraz w związku ze skazaniem za czyn popełniony w związku z inną, niż sportowa, imprezą masową (artystyczno-rozrywkową). Wyjątkiem jest orzeczenie obligatoryjnego zakazu wstępu na imprezę masową na podstawie art. 41b § 4 k.k., które następuje w razie ponownego skazania sprawcy za przestępstwo popełnione w związku z imprezą masową. Jego nieodzownym elementem jest orzeczenie obowiązku przebywania przez skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w miejscu stałego pobytu lub w innym wyznaczonym, z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego. Wspomniany art. 41b § 4 k.k., w wypadku w nim objętym, wskazuje na konieczność orzeczenia obowiązku określonego w art. 41b § 3 k.k., a zatem niejako zastępuje warunki orzeczenia obowiązku wskazane w tym ostatnim przepisie, określając szczególną, w stosunku do art. 41b § 3 *in principio* k.k., podstawę orzeczenia obowiązku przebywania w określonym miejscu, określając ją jako „ponowne skazanie sprawcy za przestępstwo popełnione w związku z imprezą masową”.

Uszczegółowieniem tzw. złożonego zakazu wstępu na imprezę masową jest art. 41b § 8 k.k. stanowiący o tym, że w przypadku nałożenia obowiązków wskazanych w art. 41b § 3, 5 i 7 k.k. sąd określa imprezy masowe, w czasie których obowiązek ten ma być wykonywany, wskazując w szczególności nazwy dyscyplin sportowych, nazwy klubów sportowych oraz zakres terytorialny imprez, których obowiązek dotyczy. Pojawia się zatem kolejny problem interpretacyjny związany z tematem artykułu, a mianowicie dokładnego określenia imprez masowych wskazanych w art. 41b § 8 k.k. Przyjęte wyżej założenie, iż meczem piłki nożnej jest widowisko w ramach zorganizowanych pod nadzorem związków piłki nożnej rozgrywek, oraz wskazany cel regulacji o bezpieczeństwie imprez masowych (w skład której wchodzi art. 41b k.k.), czyli zapewnienie bezpieczeństwa imprez masowych (w tym rozgrywek piłkarskich)³⁴, zważywszy na powtarzające się chuligańskie wybryki (w związku z ligowymi rozgrywkami piłkarskimi), wskazuje, że tzw. złożony zakaz wstępu na imprezy masowe może obejmować jedynie kluby lub dyscypliny sportowe, a zatem takie, których zasady rozgrywania mają charakter uregulowany i są dozwolone prawnie (w przypadku dyscyplin) bądź które odbywają się zgodnie z regulaminem legalnie zorganizowanych rozgrywek (w przypadku klubów)³⁵. Przyjąć również należy, iż obostrzenie może dotyczyć kilku albo tylko

³³ Por. M. Licznerski, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 61.

³⁴ Zob. A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 276.

³⁵ Por. M. Licznerski, *Środek karny zakazu wstępu...*, s. 62.

jednej dyscypliny lub klubu, albo tylko jednej z nich³⁶. Wynika to z brzmienia przepisów „w czasie trwania niektórych imprez masowych”, przez co rozumieć należy zarówno rodzajową (wielość imprez różnego rodzaju), jak i ilościową (wielość imprez tego samego rodzaju) postać tzw. zakazu złożonego. Analogicznie sytuacja wygląda w odniesieniu do innego rodzaju imprez masowych. Biorąc pod uwagę zawarty w art. 41b § 8 k.k. przykładowy zakres uszczegółowienia katalogu imprez masowych, z którymi związany jest dodatkowy obowiązek, przyjęć trzeba, iż nie jest wystarczające wskazanie, iż chodzi o wszystkie imprezy masowe artystyczno-rozrywkowe bądź masowe imprezy sportowe. Właściwe jest uszczegółowienie w większym stopniu, poprzez wskazanie odpowiedniej imprezy artystyczno-rozrywkowej, bądź sportowej, której ma dotyczyć obowiązek.

Nakładając dodatkowy obowiązek z związku z zakazem wstępu na imprezę masową, sąd w myśl art. 41b § 8 k.k. powinien („sąd określa [...] zakres terytorialny imprez, których obowiązek dotyczy”) wskazać zasięg terytorialny tego obowiązku³⁷. Sporne jest, czy obowiązek można nałożyć w skali całego kraju, czy również mniejszych jednostek podziału terytorialnego. Wydaje się, iż powinien on być zawężony analogicznie do sposobu, w jaki następuje wskazanie kategorii imprez, których dodatkowy obowiązek dotyczy, a który został zawężony z ogólnego katalogu wszelkich imprez masowych do imprez masowych określonego rodzaju. Nie powinno się zatem wskazywać całego kraju jako zasięgu terytorialnego obowiązywania złożonego zakazu, mając na względzie to, iż zakres taki dotyczy zakazu wstępu na imprezę masową w podstawowym zakresie, a jego postać dodatkowa powinna ten zasięg zmniejszyć, tak jak zmniejszeniu podlega katalog imprez masowych objętych obowiązkiem. Wydaje się to zresztą naturalne ze względu na charakter obostrzenia, który polega na obowiązku przebywania w danym miejscu z kontrolowaniem pobytu albo na nakazie stawiennictwa.

Wskazanie powyższych zakresów dodatkowego obowiązku powinno oczywiście nastąpić w sposób umożliwiający realizację przez skazanego nałożonego obowiązku³⁸. Oznacza to w tym wypadku takie zawężenie rodzaju imprez masowych, aby przebywanie skazanego w wyznaczonym miejscu bądź jego stawiennictwo

³⁶ Por. P. Soroka, „Zakaz stadionowy” w prawie polskim, [w:] *Acta Erasmiana VII. Z badań nad prawem i administracją*, pod red. M. Sadowskiego, Wrocław 2014, s. 107.

³⁷ Por. wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 451/11, Lex nr 1220870.

³⁸ Co wynika chociażby z przyjmowanych w nauce prawa karnego tzw. warunków wstępnych normowania, do których należy warunek normowania czynów wykonalnych, por. Ł. Pohl, *Struktura normy sankcjonowanej w prawie karnym. Zagadnienia ogólne*, Poznań 2007, s. 69-80; *idem*, *Prawo karne. Wykład...*, s. 59, 122; R. Dębski, *Recenzja monografii Łukasza Pohla, Struktura normy sankcjonowanej w prawie karnym. Zagadnienia ogólne*, Prokuratura i Prawo 2010, nr 12, s. 152.

w takim miejscu było fizycznie wykonalne, a zatem żeby przede wszystkim nie było permanentne, zmuszające do nieprzerwanej obecności w wyznaczonym miejscu³⁹.

Wyjaśnienia w tym miejscu wymagają pojęcia „przebywanie”, użyte w art. 41b § 3 k.k., oraz „stawiennictwo”, użyte w art. 41b § 5 i 7 k.k. Przebywanie (przebywać), oznaczające słownikowo „spędzić gdzieś pewien czas”⁴⁰, „pobyć gdzieś trochę”, „pozostać”⁴¹ (klika godzin), „przemieszkować gdzieś jakiś czas”⁴², to coś więcej niż stawiennictwo. Oznacza ono pozostawanie przez określony czas we wskazanym w wyroku przez sąd miejscu. Czas przebywania w danym miejscu nie został określony przez ustawę. Nie powinien on być również, ze względu na charakter dolegliwości, ustalany w sposób autorytarny. Posiłkować się zatem trzeba przepisami, z którymi omawiana regulacja jest normatywnie powiązana, tj. przepisem art. 3 pkt 6 u.b.i.m., która wprowadziła zakaz wstępu na imprezę masową do k.k. Zgodnie z tym przepisem przez czas trwania imprezy masowej należy rozumieć okres od chwili udostępnienia obiektu lub terenu uczestnikom imprezy masowej do chwili opuszczenia przez nich tego obiektu lub terenu.

Stawiennictwo w określonym miejscu jest alternatywą dla obowiązku przebywania w nim, który jest połączony z zastosowaniem systemu dozoru elektronicznego. Pobyt skazanego w danym miejscu i czasie kontrolowany jest wówczas za pomocą elektronicznego urządzenia umożliwiającego jego identyfikację oraz lokalizację. Jeżeli orzeczenie obowiązku w tej postaci jest niemożliwe (np. ze względów technicznych czy zgody zarządcy domu⁴³) lub niecelowe⁴⁴ i to w stopniu oczywistym, jak tego wymaga ustawa, wobec braku możliwości kontrolowania miejsca pobytu skazanego bez zastosowania systemu dozoru elektronicznego, sąd może zamiast tej formy obowiązku orzec nakaz osobistego stawiennictwa skazanego w czasie trwania niektórych imprez masowych objętych zakazem w jednostce organizacyjnej Policji (tj. komendzie, posterunku) lub w innym miejscu określonym przez właściwego, ze względu na miejsce zamieszkania skazanego, komendanta powiatowego, rejonowego lub miejskiego Policji. Najczęściej jednak miejscem tym będzie siedziba jednostki organizacyjnej Policji. Trudność jawi się oczywiście w szczegó-

³⁹ Por. wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 451/11, Lex nr 1220870.

⁴⁰ Zob. *Słownik języka polskiego*, pod red. M. Szymczaka, t. 2, Warszawa 1979, s. 955; *Nowy słownik języka polskiego*, pod red. E. Sobol, Warszawa 2002, s. 763; *Słownik języka polskiego*, t. 2, L. Drabik, E. Sobol (red.), Warszawa 2007, s. 451; E. Dereń, E. Polański, *Wielki słownik języka polskiego*, Kraków 2012, s. 670.

⁴¹ Zob. *Nowy słownik języka polskiego...*, s. 763; E. Dereń, E. Polański, *Wielki słownik...*, s. 670.

⁴² Zob. *Słownik języka polskiego...*, s. 955; E. Dereń, E. Polański, *Wielki słownik...*, s. 670.

⁴³ Por. A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 286.

⁴⁴ Por. *ibidem*, gdzie wskazuje się przykładowo sytuację, gdy na podstawie okoliczności można przewidywać, iż skazany będzie udaremniał lub utrudniał wykonywanie kontroli za pomocą urządzeń monitorujących.

łowym określeniu, na czym to stawiennictwo ma polegać, czego już ustawa nie wyjaśnia wprost. Czy polega ono jedynie na stawieniu się w danym miejscu, po czym, po wylegitymowaniu, możliwości opuszczenia tego miejsca⁴⁵, czy też obowiązku pozostania przez określony, dłuższy czas⁴⁶, a jeżeli tak, to jak długi?

Odpowiadając *de lege lata* na tak postawione pytanie, posiłkować należy się rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 sierpnia 2009 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązku osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego komendanta Policji w czasie trwania imprezy masowej⁴⁷. Wynika z niego jasno, iż określa ono sposób wykonywania orzeczonego za przestępstwo obowiązku stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego ze względu na miejsce zamieszkania osoby skazanej komendanta powiatowego (rejonowego, miejskiego) Policji w czasie trwania imprezy masowej (§ 1 rozporządzenia). Nie może zatem w tej sytuacji nie znaleźć zastosowania. Osoba taka jest zobowiązana do zgłaszania się z dowodem tożsamości do miejsca stawiennictwa w czasie trwania imprezy masowej⁴⁸, której zakaz dotyczy, a także odnotowania swojej obecności na karcie ewidencji stawiennictwa (§ 3 pkt 1, 2 i 3 rozporządzenia). Decydujące dla określenia sposobu realizacji tego obowiązku jest wyjaśnienie pojęcia „zgłoszenia się”, które jest liczbą pojedynczą „zgłoszenia się”⁴⁹. Oznacza ono „przyjście gdzieś lub do kogoś w jakimś celu”⁵⁰, „oficjalnie poinformowanie o chęci uczestniczenia w zawodach, konkursie itp.”⁵¹, „zgłoszenie się w słuchawce telefonu”⁵², „meldować”, „zawiadamiać o czymś”⁵³. Takie rozumienie pojęcia „zgłoszenia się” nie rozwiewa wszystkich wątpliwości odnośnie do jednoznacznego jego znaczenia w myśl tego rozporządzenia⁵⁴. Pomocny w tym

⁴⁵ Tak A. Janisławski, B. Kwiatkowski, *Analiza krytyczna ustawy...*, s. 69; W. Wróbel, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową...*, s. 644; A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 279.

⁴⁶ Tak W. Zalewski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna...*, s. 693.

⁴⁷ Dz. U. z 2009 r. Nr 125, poz. 1039, ze zm.; dalej: rozporządzenie.

⁴⁸ Który należy rozumieć w sposób wskazany w art. 3 pkt 6 u.b.i.m. Por. A. Janisławski, B. Kwiatkowski, *Analiza krytyczna ustawy...*, s. 69.

⁴⁹ Por. *Słownik języka polskiego*, t. 3, pod red. M. Szymczaka, Warszawa 1981, s. 1008-1009; *Nowy słownik języka polskiego...*, s. 1270; *Słownik języka polskiego*, t. 2, pod red. L. Drabik, E. Sobol..., s. 826.

⁵⁰ Zob. *Słownik języka polskiego*, t. 3, M. Szymczak (red.)..., s. 1009. Por. *Nowy słownik języka polskiego...*, s. 1270; *Słownik języka polskiego*, t. 2, L. Drabik, E. Sobol (red.)..., s. 826.

⁵¹ Zob. *Słownik języka polskiego*, t. 2, L. Drabik, E. Sobol (red.)..., s. 826.

⁵² Zob. *Słownik języka polskiego*, t. 3, M. Szymczak (red.)..., s. 1009. Por. *Nowy słownik języka polskiego...*, s. 1270.

⁵³ Zob. E. Dereń, E. Polański, *Wielki słownik...*, s. 968.

⁵⁴ Por. jednak pogląd W. Wróbla, który ze sformułowania rozporządzenia o zgłaszaniu się, a nie przebywaniu, interpretuje obowiązek jedynie „odmeldowania się” w wyznaczonym miejscu, *idem*, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową...*, s. 644.

zakresie może być załącznik do omawianego rozporządzenia, którym jest wzór karty ewidencji stawiennictwa osoby ukaranej lub skazanej. Wynika z niej m.in., iż zawiera ona określenie „terminu obowiązkowego stawiennictwa” z podaniem daty i godziny, co ważne zakreślonej zakresem „od ... do”⁵⁵. Adnotacji podlega „faktyczny termin stawiennictwa”, z podaniem daty oraz godziny. Nie wskazuje się przy tym, tak jak przy wyznaczaniu terminu stawiennictwa, zakresu czasowego, w którym stawiał się skazany (ukarany), tj. „od ... do”, ale podaje się konkretną godzinę stawiennictwa. Takie ujęcie odnotowania zgłoszenia się w celu wykonania obowiązku osobistego stawiennictwa przekonuje, iż zawarte w rozporządzeniu pojęcie „zgłaszania się”, a w konsekwencji i ustawowe pojęcie „stawiennictwa”, należy rozumieć jako pojawienie się o danej godzinie w wyznaczonym miejscu, z odnotowaniem tego faktu w karcie ewidencji stawiennictwa osoby ukaranej lub skazanej oraz podpisem osoby skazanej (ukaranej), bez konieczności przebywania przez określony czas⁵⁶.

Dokonując oceny *de lege ferenda* obowiązku stawienia się w danym miejscu i jego opuszczenia po wylegitymowaniu, w ramach złożonego zakazu wstępu na imprezę masową, wydaje się on słuszny i wystarczający⁵⁷. Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową, a tym samym jego forma złożona, ma spełniać funkcję m.in. prewencyjną, stwarzając przeszkodę w możliwości uczestniczenia przez skazanego w imprezie masowej, w której jego udział zagraża w sposób szczególny jej bezpiecznemu przebiegowi. Jednocześnie stanowi pewnego rodzaju dolegliwość dla skazanego w sytuacji, gdyby był on zainteresowany udziałem w danego rodzaju imprezie⁵⁸. Nie może bowiem budzić wątpliwości to, iż zakaz uczestniczenia (wstępu) w każdej imprezie masowej, w rozumieniu ustawy, tak jak i obowiązek „odmeldowania się” w trakcie niektórych z nich, najczęściej tych, w związku z którymi pozostaje czyn przestępczy skazanego, będący podstawą orzeczenia tego środka karnego, zawierają w sobie element zarówno dolegliwości, jak i prewencji związany z koniecznością podporządkowania się nakazowi, a tym samym powstrzymania się od uczestniczenia w określonych imprezach.

Zbyt daleko natomiast idące i pozbawione podstawy prawnej byłoby wymaganie od skazanego pozostawania w miejscu stawiennictwa w ramach czasowych określonych przepisem art. 3 pkt 6 u.b.i.m., zgodnie z którym przez czas trwania

⁵⁵ Por. poglądy doktryny o zbyt szerokim, wykraczającym poza ramy ustawowej delegacji, a nawet rozporządzenia sformułowaniu wzoru dokumentów ewidencyjnych stanowiących załącznik do rozporządzenia, A. Janisławski, B. Kwiatkowski, *Analiza krytyczna ustawy...*, s. 71-73; W. Wróbel, *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową...*, s. 645.

⁵⁶ Por. A. Janisławski, B. Kwiatkowski, *Analiza krytyczna ustawy...*, s. 69.

⁵⁷ Por. *ibidem*; por. też A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 280.

⁵⁸ Por. A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny. Komentarz...*, s. 279.

imprezy masowej należy rozumieć okres od chwili udostępnienia obiektu lub terenu uczestnikom imprezy masowej do chwili opuszczenia przez nich tego obiektu lub terenu⁵⁹. Pomijając fakt, iż tak określone ramy są trudne, a wręcz niemożliwe do ustalenia, wskazać trzeba, iż obowiązek taki jawi się jako całkowicie zbędny z punktu widzenia bezpieczeństwa imprezy. Przed danym widowiskiem, w trakcie pojawiania się uczestników oraz po jego zakończeniu, a także w momencie opuszczenia miejsca imprezy masowej przez jego uczestników w zasadzie nie zachodzą niebezpieczne zdarzenia, których aktywnym uczestnikiem w sposób zamierzony, czy też punktem zapalnym, mógłby być skazany. Niesłuszne byłoby również ujęcie w ramy czasowe momentu od właściwego rozpoczęcia danej imprezy masowej, przewidzianego przez organizatora, do momentu jej formalnego zakończenia, w granicach czasu trwania danej imprezy. Zauważyć bowiem należy niebezpieczeństwo takiego rozwiązania, objawiające się w możliwości wielogodzinnego, a nawet wielodniowego faktycznego zatrzymania danej osoby, w wypadku tak długiego czasu trwania imprezy masowej, w związku z którą orzeczony został zakaz wstępu. Wiązałoby się to *de facto* z tymczasowym pozbawieniem wolności, odpowiadającym zatrzymaniu w policyjnej izbie zatrzymań w sytuacji, gdy delegacja ustawowa, wynikająca z przepisów u.b.i.m. oraz k.k. nie daje takiego uprawnienia organom państwa⁶⁰.

BIBLIOGRAFIA

Literatura

- Dereń E., Polański E., *Wielki słownik języka polskiego*, Kraków 2012.
- Dębski R., *Recenzja monografii Łukasza Pohla. Struktura normy sankcjonowanej w prawie karnym. Zagadnienia ogólne*, Prokuratura i Prawo 2010, nr 12.
- Gardocki L., *Prawo karne*, Warszawa 2015.
- Janisławski A., Kwiatkowski B., *Analiza krytyczna ustawy z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych*, CzPKiNP 2010, nr 1.
- Joachimiak S., *Pojęcie zakazu wstępu na imprezę masową a zasady prawidłowe legislacji*, Palestra 2018, nr 9.
- Kaczmarczyk-Kłak K., *Zakaz wstępu na imprezę masową a Konstytucja RP*, [w:] *Prawnokarna ochrona imprez sportowych w związku z Euro 2012*, M. Kopieć (red.), Lublin 2012.
- Kłaczyńska N., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna Komentarz*, J. Giezek (red.), Warszawa 2012.
- Królikowski M., Zawłocki R., *Prawo karne*, Warszawa 2015.
- Licznarski M., *Środek karny zakazu wstępu na imprezy masowe*, Prokuratura i Prawo 2012, nr 5.

⁵⁹ Por. A. Janisławski, B. Kwiatkowski, *Analiza krytyczna ustawy...*, s. 69.

⁶⁰ Por. *ibidem*, s. 71.

Zakres przedmiotowy środka karnego zakazu wstępu na imprezę masową w Kodeksie karnym

- Marek A., *Powrót chuligańskiego charakteru czynu w prawie karnym*, [w:] *Nauki penalne wobec problemów współczesnej przestępczości. Księga jubileuszowa z okazji 70. rocznicy urodzin Profesora Andrzeja Gaberle*, K. Krajewski (red.), Warszawa 2007.
- Melezini M., Sakowicz A., *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową w systemie prawa karnego*, *Archiwum Kryminologii* 2010, t. XXXII, Warszawa 2011.
- Nowy słownik języka polskiego*, E. Sobol (red.), Warszawa 2002.
- Pohl Ł., *Prawo karne. Wykład części ogólnej*, Warszawa 2015.
- Pohl Ł., *Struktura normy sankcjonowanej w prawie karnym. Zagadnienia ogólne*, Poznań 2007.
- Sienkiewicz Z., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, M. Filar (red.), Warszawa 2010.
- Słownik języka polskiego*, M. Szymczak (red.), t. 2, Warszawa 1979.
- Słownik języka polskiego*, t. 2, L. Drabik, E. Sobol (red.), Warszawa 2007.
- Słownik języka polskiego*, t. 3, M. Szymczak (red.), Warszawa 1981.
- Soroka P., „Zakaz stadionowy” w prawie polskim, [w:] *Acta Erasmiana VII. Z badań nad prawem i administracją*, M. Sadowskiego (red.), Wrocław 2014.
- Stefański R.A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefański (red.), Warszawa 2017.
- Stefański R.A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, R.A. Stefańskiego (red.), Warszawa 2015.
- Stefański R.A., *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową*, *Prokuratura i Prawo* 2010, nr 1-2.
- Szeleszczuk D., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, A. Grześkowiak, K. Wiak (red.), Warszawa 2018.
- Szewczyk M., Górowski W., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. I, W. Wróbel, A. Zoll (red.), Warszawa 2016.
- Warylewski J., *Prawo karne. Część ogólna*, Warszawa 2015.
- Wolter W., Lipczyńska M., *Elementy logiki*, Warszawa-Wrocław 1973.
- Wróbel W., *Środek karny zakazu wstępu na imprezę masową*, [w:] *System prawa karnego, Kary i inne środki reakcji prawnokarnej*, t. 6, M. Melezini (red.), Warszawa 2016.
- Zalewski W., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz do art. 1-116*, M. Królikowski, R. Zawłocki (red.), Warszawa 2017.
- Ziółkowska A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, V. Konarska-Wrzosek (red.), Warszawa 2016.

Akty normatywne

- Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. Nr 62, poz. 504, ze zm.; obecnie: Dz. U. z 2018 r. poz. 1870, ze zm.).
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz. U. z 2018 r. poz. 1600, ze zm.).
- Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 sierpnia 2009 r. w sprawie sposobu wykonywania obowiązku osobistego stawiennictwa w jednostce organizacyjnej Policji lub w miejscu określonym przez właściwego komendanta Policji w czasie trwania imprezy masowej (Dz. U. z 2009 r. Nr 125, poz. 1039, ze zm.).
- Uzasadnienie projektu ustawy, Sejm VI kadencji, druk sejmowy nr 1074.

Orzecznictwo

- Wyrok SN z 25.01.2012 r., II KK 264/11, OSNKW 2012, nr 4, poz. 43.
- Wyrok SN z 5.06.2012 r., II KK 280/11, Legalis.
- Wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 451/11, Lex nr 1220870.
- Wyrok SN z 28.09.2012 r., III KK 453/11, Lex nr 1226719.
- Wyrok SN z 3.12.2012 r., III KK 14/12, Lex nr 1232830.
- Wyrok SN z 10.10.2017 r., IV KK 91/17, Legalis.
- Postanowienie SN z 5.12.2012 r., III KK 113/12, Lex nr 1252709.
- Postanowienie SA w Rzeszowie z 20.12.2012 r., II AKa 110/12, Legalis.

The subject coverage of a penal measure for a ban to enter a mass event in the Penal Code

SUMMARY

This article discusses the subject coverage of the penal measure for a ban to enter a mass event, regulated in the Penal Code. The conditions to adjudicate such penal measure are clarified. Problematic aspects of the methods to adjudicate the measure are presented. The author presents his own opinion on the methods to identify mass events covered by the ban, their territorial coverage, identifying a simple ban on entry to a mass event to a comprehensive ban on entry to a mass event. In particular, the author tries to clarify the notion of a football match as a specific type of mass event and the notion of staying and being present at a specific place, within the meaning of Art. 41b of the Penal Code.

Key words: penal measure, mass event, ban to enter a mass event